

torateloheim.org

נספח 8ד: חוקי הטהרה — מדוע אין אפשרות לקיימם ללא המקדש

דף זה הוא חלק מסדרה החוקרת את חוקי אלהים שניתן היה לקיימם רק כאשר המקדש עמד בירושלים.

- נספח 8א: חוקי אלהים המחייבים את המקדש
- נספח 8ב: הקורבנות — מדוע אין אפשרות לקיימם כיום
- נספח 8ג: מועדי המקרא — מדוע אין אפשרות לקיים אף אחד מהם כיום
- נספח 8ד: חוקי הטהרה — מדוע אין אפשרות לקיימם ללא המקדש (דף זה).
- נספח 8ה: המעשרות והביכורים — מדוע אין אפשרות לקיימם כיום
- נספח 8ו: טקס הקומיון — הסעודה האחרונה של ישוע הייתה פסח
- נספח 8ז: חוקי הנזיר והנדרים — מדוע אין אפשרות לקיימם כיום
- נספח 8ח: ציות חלקי וסמלי הקשור למקדש
- נספח 8ט: הצלב והמקדש

התורה מכילה חוקים מפורטים של טהרה וטומאה פולחנית. מצוות אלו מעולם לא בוטלו. ישוע מעולם לא ביטל אותן. אולם אלהים הסיר את המקדש, המזבח, הכהונה ואת **משכנו המוחשי** מקרב האומה כתגובה לחוסר נאמנותה של ישראל. בשל הסרה זו, מצוות הטהרה אינן ניתנות לקיום כיום.

אף שאנו יצורים שבריריים, אלהים, באהבתו לעמו הנבחר, קבע את נוכחותו בקרב ישראל במשך מאות שנים (שמות 15:17; דברי הימים ב 6:2; מלכים א 8:12-13). מאז שנת 70 לספירה, עם זאת, המקדש שבו קדושתו נגלתה ונחווה איננו קיים עוד.

מה ציוותה התורה

התורה הגדירה מצבים משפטיים ממשיים של טהור (**טהור — tahor**) וטמא (**טמא — tamei**). אדם יכול היה להיטמא בשל מציאויות רגילות ובלתי נמנעות של חיי האדם: לידה (ויקרא 12:2-5), נידה והפרשות גוף אחרות (ויקרא 15:19-30), ומגע במת (במדבר 19:11-13). מצבים אלה לא היו חטאים. לא הייתה בהם אשמה מוסרית. הם היו מצבים משפטיים שהגבילו את הגישה אל הקודש.

לכל המצבים הללו ציוותה התורה גם תהליך טהרה. לעיתים היה זה רק להמתין עד הערב. במקרים אחרים נדרש רחיצה. ובכמה מקרים נדרשה מעורבות כהנים והקרבת קרבנות. העניין איננו שישראל "הרגישו" טמאים. העניין הוא שאלהים קבע גבולות ממשיים סביב קדושתו.

מדוע חוקים אלו התקיימו

מערכת הטהרה התקיימה משום שאלהים שכן בקרב ישראל במרחב קדוש מוגדר. התורה עצמה מספקת את הטעם: ישראל היו צריכים להישמר מן הטומאה כדי שמשכן אלהים לא ייטמא, וכדי שהעם לא ימות בהתקרבות אל נוכחותו הקדושה במצב של טומאה (ויקרא 15:31; במדבר 19:13).

משמעות הדבר היא שחוקי הטומאה לא היו מנהגי אורח חיים ולא עצות בריאות. הם היו חוקי מקדש. מטרתם תמיד הייתה אחת: להגן על משכן אלהים ולהסדיר את הגישה אליו.

המקדש היה תחום סמכות, לא רק מקום

המשכן לא היה רק מבנה נוח לפעילות דתית. הוא היה הזירה המשפטית שבה לחוקי טהרה רבים הייתה תוקף. הטומאה הייתה משמעותית משום שהיה מרחב קדוש שיש להגן עליו, כלים קדושים שיש לשמור עליהם, ועבודת קודש שיש לשמרה. המקדש יצר גבול משפטי בין החול לקודש, והתורה דרשה שהגבול הזה יישמר.

כאשר אלהים הסיר את משכנו כתגובה לחוסר נאמנותה של ישראל, הוא לא ביטל את תורתו. הוא הסיר את תחום הסמכות שבו ניתן היה להוציא לפועל רבות ממצוות הטהרה. ללא המשכן, אין "התקרבות" חוקית שיש להסדירה, ואין מרחב קדוש שיש לשמור עליו מפני טומאה.

מצוות יסוד ונהלי בלימה

ויקרא ט"ו כולל פרטים רבים ברמת משק הבית: מצע טמא, מושב טמא, רחיצה, וסטטוס של "טמא עד הערב". פרטים אלו לא היו מצוות עצמאיות שנועדו לבנות אורח חיים קבוע. הם היו נהלי בלימה שמטרתם היחידה הייתה למנוע מן הטומאה להגיע אל משכן אלהים ולטמא את הקודש.

משום כך אין לנהלים אלה משמעות כיום כ"עבודות דבקות" העומדות בפני עצמן. שחזורם ללא המקדש שנועדו להגן עליו איננו ציות; זהו חיקוי סמלי. אלהים מעולם לא התיר תחליפים למערכתו. **אין כבוד לאלהים בהעמדת פנים כאילו משכנו הקדוש עדיין עומד, כאשר אלהים עצמו הוא שהסיר אותו.**

נידה רגילה

הנידה הרגילה ייחודית בין סוגי הטומאה שבתורה משום שהיא צפויה, בלתי נמנעת, ונפתרת על ידי חלוף הזמן בלבד. האישה הייתה טמאה שבעת ימים, וכל אשר תשכב עליו או תשב עליו נטמא; הנוגע בדברים אלה נטמא עד הערב (ויקרא 15:19-23). אם איש שכב עמה באותה מיטה בזמן זה, גם הוא נטמא שבעת ימים (ויקרא 15:24).

טומאה סדירה זו, הנפתרת בזמן, לא דרשה כהן, קרבן או מזבח. **מטרתה המשפטית הייתה להגביל את הגישה אל המרחב הקדוש.** משום כך חוקים אלה לא פגעו בחיי היומיום ולא דרשו קרבה מתמדת לירושלים. מצבי טהרה וטומאה היו משמעותיים משום שמשכן אלהים היה קיים והגישה אליו הוסדרה בתורתו. משהוסר המשכן, כללי הטהרה הביתיים הללו אינם בעלי תחולה משפטית ולכן אינם ניתנים לקיום כיום.

הבהרה חשובה: האיסור על יחסי אישות עם אישה בזמן נידתה הוא מצווה שונה לחלוטין. מצווה זו איננה הליך טהרה ואינה תלויה במקדש למשמעותה או לאכיפתה (ויקרא 18:19; ויקרא 20:18). זהו איסור חמור ונפרד שחובה לקיימו גם כיום.

דימום מחוץ למחזור הנידה הרגיל סווג באופן שונה ודרש השלמה התלויה במקדש. האישה הייתה טמאה במשך כל זמן הדימום, ולאחר שפסק היה עליה למנות ימים ואז להביא קרבנות אל הכהן בפתח המקדש (ויקרא 15:25-30). זו איננה קטגוריה של "זמן בלבד". זו קטגוריה של כהן וקרבן. לפיכך אין אפשרות לקיימה כיום, משום שאלהים הסיר את המערכת הנדרשת להשלמתה.

טומאת מת

מגע במת יצר סוג חמור של טומאה שאיים ישירות על המקדש. התורה מדברת כאן בחומרה רבה: האדם הטמא שטימא את המשכן היה חייב כרת, והטומאה נחשבה פגיעה ישירה במרחב הקדוש של אלהים (במדבר 19:13; במדבר 19:20). אמצעי הטהרה שנקבעו היו תלויים בכלים שמינה אלהים ובמערכת מקדש פעילה. ללא תחום הסמכות של המקדש, קטגוריה זו אינה ניתנת לפתרון חוקי בהתאם למצווה.

מה השתנה כאשר אלהים הסיר את משכנו

אלהים הסיר את המקדש, המזבח והכהונה הלזית בפעולת דין. עם הסרה זו איבדה מערכת הטהרה את זירתה המשפטית. אין מרחב קדוש שיש להגן עליו, אין נקודת התקרבות חוקית שיש להסדירה, ואין כהונה ממונה לביצוע המעשים הנדרשים כאשר התורה מחייבת מעורבות כהנית.

לפיכך, אף אחת ממצוות הטהרה אינה ניתנת לקיום כיום — לא מפני שהתורה חדלה, אלא מפני שאלהים הסיר את תחום הסמכות שהעניק להן תוקף משפטי. התורה עומדת. המקדש איננו.

מדוע "טהרה" סמלית היא אי-ציות

יש המנסים להחליף את מערכת אלהים בטקסים פרטיים, רחיצות "רוחניות", או שחזורים ביתיים מומצאים. אך אלהים לא התיר תחליפים. ישראל לא היו חופשיים לאלתר צורות חדשות של טהרה. ציות פירושו היה לעשות בדיוק את אשר ציווה אלהים, במקום אשר בחר, באמצעות המשרתים אשר מינה.

כאשר אלהים מסיר את כלי הציות, התגובה הנאמנה איננה חיקוי. התגובה הנאמנה היא להכיר במה שעשה אלהים, לדחות המצאות אנושיות, ולכבד את המצוות שאינן ניתנות לביצוע בעת הזו.

חוקי הטהרה מעולם לא בוטלו. הם התקיימו משום שאלהים שכן בקרב ישראל והסדיר את הגישה אל נוכחותו הקדושה. כתגובה לחוסר נאמנותה של ישראל, אלהים הסיר את משכנו, את המקדש ואת הכהונה. בשל הסרה זו, מערכת הטהרה המבוססת על המקדש אינה ניתנת לקיום כיום. אנו מקיימים כל מה שעדיין ניתן לקיום, ומכבדים את מה שאלהים הפך לבלתי אפשרי על ידי כיבוד מעשיו וסירוב להחליף את מצוותיו בתחליפים סמליים.